

Kulturdepartementet

Yttrande, Betänkande "Nästa steg - Förslag för en stärkt minoritetspolitik" (SOU 2017:60)

Örnsköldsviks Kommun lämnar följande yttrande över Kulturdepartementets betänkande "Nästa steg – Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60). Genom Örnsköldsviks kommuns minoritetsråd har Orrestaare saemien sibrie (Örnsköldsviks samiska förening) och Finska föreningen Örnsköldsvik, med instämmande av Romer i Örnsköldsvik, lämnat synpunkter över betänkandet som bifogas kommunens yttrande.

3.8 Minoritetspolitikens fortsatta inriktning***Överföringen av språk och kultur mellan generationer behöver prioriteras***

Minoritetspolitiken behöver mer tydligt inrikta sig på frågor som rör språkrevitalisering och ungdomars delaktighet. För att kunna bevara och utveckla de nationella minoritetsspråken som levande språk behöver därför särskilda insatser inriktas på överföringen av språk och kultur till nästkommande generationer. I det sammanhanget är dagens föräldrageneration och ungdomar som nyligen blivit klara med sin utbildning (den närmast kommande föräldragenerationen) viktiga länkar. De bör prioriteras och omfattas av frågor som rör språkrevitalisering, eftersom de är de närmaste länkarna mellan barn/ungdomar och den äldre generationen.

4.2 Det grundläggande skyddet***En tydligare informationsskyldighet***

Kommuner och landsting har som konstaterats i utredningen väsentlig betydelse för minoritetspolitikens genomslag, då de har stor kontakt med allmänheten och deras verksamheter bedrivs nära medborgarna. I princip finns därför undantagslöst skäl för dem att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar. Landsting och kommuner bör därför ta fram en konkret strategi så att information om de nationella minoriteternas rättigheter når ut till medborgarna.

Minoritetsorganisationernas förutsättningar behöver stärkas

Det är viktigt att de som inte är medlemmar i någon förening får möjlighet till inflytande genom öppna samråd.

I de öppna samråden bör specifika frågor (teman) behandlas. Exempelvis för att få ett aktivt deltagande av nuvarande föräldragenerationen bör ämnet röra förskola och skola, metoder för tidig språkrevitalisering och modersmålsundervisning.

Förutsättningar för barn och ungdomar bör beaktas särskilt

En förutsättning för att samråd och dialoger ska bli relevanta för unga är att samråden behandlar aktuella konkreta minoritetsfrågor.

Ett samarbete med skolan och modersmålslärarna i minoritetsspråken bör finnas. Inbjudan till samråd eller referensgrupp kan riktas direkt till de elever som deltar i modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken.

6.2 Förslag som berör samtliga nationella minoritetsspråk***Stöd till förskolans huvudmän***

Vägledning och stöd till förskolans huvudmän är nödvändigt, oavsett om kommunen är förvaltningsområde eller inte. För att språkrevitalisering ska kunna förverkligas inom förskolans ram måste förutsättningar finnas att all pedagogisk personal som kommer i kontakt med minoritetsspråken får fortbildning och att olika metodstöd tas fram som exempelvis språkbad, läromedel m.m. Uppdraget att ge vägledning, stöd, fortbildning samt att utveckla metodstöd bör ges till Skolverket. Det gäller både stödet till de särskilda rättigheterna i förvaltnings-områden och dels allmänt stöd kring språkrevitalisering i förskolan.

Benämningen kulturarvsspråk bör övervägas i utbildningssammanhang

För att stärka de nationella minoritetsspråkens ställning är begreppet kulturarvsspråk en mer korrekt benämning.

I internationella sammanhang talas om "heritage language" vilket definieras som ett minoritetsspråk där talaren ofta på grund av majoritetsspråkets dominerande roll i samhället uppfattas som bättre på majoritetsspråket. För de nationella minoriteternas del handlar det många gånger om att ges möjlighet att återta sitt språk. Modersmåls begreppet blir i det sammanhanget för snävt.

8.2 Insatser för att utbilda och rekrytera personal med språk och kulturkompetens

Utredningen påvisar problem som är särskilda för minoritetsspråken. Flera kartläggningar i förvaltningsområden har visat att det ofta finns redan anställd personal som talar minoritetsspråken, men som inte är bekväma att använda språket som sitt arbetspråk.

Örnsköldsviks kommun instämmer med utredningen att en obruten språkkedja är avgörande för att det ska finnas personal som behärskar minoritetsspråk inom offentlig sektor. Det bör därför finnas möjlighet att få tillräckligt med goda kunskaper med sig från skolgången.

Utbildningsmöjligheter bör ses över

Örnsköldsviks kommun stödjer utredningens förslag att regeringen ger lämpliga myndigheter i uppdrag att utveckla uppdragsutbildningar för personal med språk- och kulturkompetens. Örnsköldsviks kommun föreslår att Skolverket blir en av myndigheterna som får uppdraget. Genom en satsning på gymnasieprogram kan en obruten språkkedja förstärkas. En nyckel är att utveckla och bygga på gymnasieprogram inom Vård- och omsorg samt Barn – och fritid med en tydlig minoritetsspråksprofil och ett nationellt intag. Gymnasieprogrammen bör vara knutna till förvaltningsområden med geografisk spridning över hela landet.

Kommuners rekrytering och fortbildning av personal

Utredningen visar på att kommunen som ett första steg bör inventera och förstärka den egna personalens språkkunskaper.

Flera kommuner, främst inom förvaltningsområdena, erbjuder redan idag språkkurser, studieresor och andra kompetensutvecklingsinsatser. Örnsköldsviks kommun förordar en ökad samverkan mellan kommuner, att ta del av fortbildningar för att förstärka den egna kompetensförsörjningen.

I samarbete med minoritetsföreningar och studieförbund bör språkkurser också erbjudas personal som har intresse att lära sig minoritetsspråk som nybörjare.

Minoritetsspråk är en efterfrågad kompetens som kommuner behöver för att leva upp till sina skyldigheter enligt minoritetslagen.

För att stärka den kommunala personal- och kompetensförsörjningen behövs också stöd från nationellt håll.

11.3 Utbildningsväsendet och läromedel

I och med ratificeringen av Europakonventionerna har Sverige åtagit sig att bland annat tillhandahålla möjligheter till lärarutbildning och tillgång till läromedel.

Förbättrad uppfyllelse av läroplanernas målsättningar

Utredningen bedömer att målet i skolans läroplaner om kunskap om de nationella minoriteterna uppfylls i allt för låg utsträckning. Örnsköldsviks kommun stödjer förslaget att Skolverket ges ett särskilt uppdrag att rikta granskning av de läromedel som används idag i undervisning samt utöka utbudet av utbildningsmaterial om de nationella minoriteterna för samtliga årskurser.

Förbättrade kunskaper bland lärarna

Örnsköldsviks kommun stödjer förslaget att Skolverket får i uppdrag att vidta kunskapshöjande insatser i skolan om de nationella minoritetsspråken samt genomföra fortbildning kring nationella minoriteternas historia, rättigheter och situation.

Örnsköldsviks kommun föreslår att kunskapsmål som rör nationella minoriteter ska vara ett obligatoriskt moment i samtliga årskurser inom lärarutbildningarna.

Stärkt minoritetspolitik i förhållande till äldreomsorgen

Inom minoritetspolitiken är äldreomsorgen ett särskilt utpekat område där det är viktigt att möjliggöra för enskilda att bevara sin kulturella identitet. Detta går i linje med ”Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen” som gäller alla kommuner och verksamheter som utför äldreomsorg enligt socialtjänstlagen och följaktligen det äldreomsorgen inom Örnsköldsviks kommun ska arbeta efter.

Förslaget för stärkt minoritetspolitik ligger således i linje med verksamhetsidéerna för de berörda verksamheterna inom välfärdförvaltningen. Den innebär dock ett antal utmaningar som även lyfts i betänkandet så som tillgång på personal med språk- och kulturkompetens.

Förväntningar och förutsättningar bör vara förenliga för att få ett bra resultat gällande kommunernas införlivande av minoritetspolitiken i verksamheterna. Gällande förutsättningarna innebär detta ett stöd från nationellt håll men är till stor del även ett internt arbete inom

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Stab

Anna Thors 0660-88 140

anna.thors@ornskoldsvik.se

Datum
2017-09-22Ert datum
2017-06-28Beteckning
Kst/2017:576
Er beteckning
Ku2017/01534/DISK

kommunerna, så även för Örnsköldsviks kommun. Eftersom förslaget till den nya formuleringen fortfarande är öppen för viss tolkning gällande vad *väsentlig del* kan innebära inom äldreomsorgen, finns det exempelvis vissa oklarheter gällande förväntningarna. Där skulle en tydlig vägledning skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att veta vad som förväntas av dem, både vid grundskydd och som förvaltningsområde. Detta dels för att kännedomen om de nationella minoriteterna sällan är fullgod och dels för att äldreomsorgen redan står inför andra stora utmaningar gällande personal- och kompetensförsörjning. Att ställa ytterligare krav på den redan ansträngda situation som finns inom äldreomsorgen kräver därför ett tydligt stöd från nationellt håll; i slutändan strävar alla mot detsamma:

Äldre ska leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Glenn Nordlund
Kommunstyrelsens ordförande